

Maahanmuuttajanaisten kotoutumispolku Suomessa

Hanna Lindfors
Riia Suominen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2014

Hoitotyön koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Lindfors Hanna Suominen Riia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 08.12.2014
		Julkaisun kieli Suomi
	Sivumäärä 31	Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Maahanmuuttajanaisten kotoutumispolku Suomessa		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Eila-Marjatta RAHUNEN Leena SUONPÄÄ- LEHTONEN		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tehtävänä oli kuvata maahanmuuttajanaisten kotoutumispolku Suomessa, etsiä kotoutumisen kehittämiskohteet ja ennaltaehkäistä maahanmuuttajanaisten syrjäytymistä.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella lähteiden perusteella maahanmuuttajanaisten kotoutumispolkua Suomessa. Tavoitteena oli etsiä epäkohtia maahanmuuttajanaisten kotoutumisesta ja tarkastella syrjäytymisen uhkatekijöitä</p> <p>Lähdeaineiston hankinnassa käytettiin asiantuntija-apua. Lähdekritiikki perustui lähteiden uskottavuuteen, luotettavuuteen sekä tuoreuteen.</p> <p>Tiedonhaku perustui avainsanojen käyttöön.</p> <p>Hyvä suomenkielen taito, hyvät yhteiskuntataidot sekä ystävystyminen samaan maahanmuuttajaryhmään kuuluvien sekä suomalaisten kanssa helpottaa kotoutumista. Kotoutuminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että maahanmuuttajan pitäisi luopua omasta identiteetistään ja kulttuuristaan. Miksi siis suomalainen yhteiskunta vaatii tätä maahanmuuttajalta?</p>		
Avainsanat (asiasanat) Maahanmuuttaja, turvapaikanhakija, nainen, kotoutuminen, kulttuuri, perhe ja syrjäytymisen		
Muut tiedot		

Author(s) Last name, First name Lindfors Hanna Suominen Riia	Type of publication Bachelor's/Master's thesis	Date 18.12.2014
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 31	Permission for web publication: x
Title of publication The path of acculturation for immigrant women in Finland		
Degree programme Nursing		
Tutor(s) Eila-Marjatta RAHUNEN Leena SUONPÄÄ-LEHTONEN		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of this thesis was to describe the path of acculturation with immigrant women in Finland, search for development targets for the integration process and prevent the exclusion of immigrant women. The purpose of the thesis was examine the path of acculturation with immigrant women in Finland based on a literature review.</p> <p>The objective was to search for faults in immigrant women's integration process and examine the threats of marginalizing. In acquiring of the source material experts of this topic were consulted. Source criticism was based on the reliability, credibility and recentness of the sources used. The information retrieval was based on using the keywords.</p> <p>Good knowledge of Finnish, good social skills and associating with people from the same immigrant group and also with Finns can make the acculturation easier. However, why is the Finnish society demanding immigrants to abandon their own identity and culture, even though that is not what the acculturation is all about?</p>		
Keywords/tags (subjects) Immigrant, asylum seeker, woman, acculturation, culture, family and alienation		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Mikä / kuka on turvapaikan hakija/maahanmuuttaja?.....	3
3	Turvapaikan hakeminen Suomesta	4
3.1	Vastaanottokeskus	5
3.2	Yksityismajoitus.....	6
3.3	Vastaanottoraha.....	7
3.4	Lasten koulutus	7
3.5	Terveys, sosiaali- ja oikeusapupalvelut.....	9
3.6	Turvapaikkapuhuttelu	10
4	Uuteen kulttuuriin sopeutuminen.....	12
4.1	Perhe.....	13
5	Seksuaalisuus	14
5.1	Uskonto.....	16
5.2	Työ ja koulutus	18
6	Kotoutuminen	19
7	Opinnäytetyön toteutus.....	21
7.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	21
7.2	Opinnäytetyön tiedonkeruu ja analyysi.....	22
8	Opinnäytetyön tulokset	23
8.1	Maahanmuuttajanaisen kotoutumispolku.....	23
8.2	Maahanmuuttajanaisen syrjäytymisen uhkatekijät	25
8.2.1	Asuinalue	26
8.2.2	Rasismi.....	26
8.2.3	Uskonto	27
8.2.4	Uusi identiteetti.....	28
8.2.5	Omasta kulttuurista luopuminen ja yksilöllisyys.....	28

8.2.6	Ennakkoluulot.....	29
9	Pohdinta	29
9.1	Työn luotettavuus ja eettisyys.....	31
	Lähteet	33
	Kuvio 1 Maahanmuuttajan polku kotoutumiseen.	25
	Kuvio 2 Syrjäytymisen uhkatekijät	26

1 Johdanto

YK:n pakolaisjärjestön mukaan konfliktien ja vainon vuoksi pakenemaan joutuneita ihmisiä oli maailmassa vuoden 2013 lopulla noin 51,2 miljoonaa.

UNHCR:n mukaan 86 % maailman pakolaisista asuu kehitysmaissa. Suomessa on turvapaikanhakijoita ja muita maahanmuuttajia hyvin vähän verrattuna muihin Euroopan maihin. Vuoden 2013 loppuun mennessä pakolaistaustaisia oli vain 0,8 % koko väestöstä. (Suomen Pakolaisapu 2014.)

Turvapaikanhakijamäärään vaikuttaa eniten se, millaisia kriisejä ja konflikteja maailmalla on. Eniten pakolaisuutta ovat viime vuosina tuottaneet Afganistanin, Irakin, Somalian ja Syyrian kriisit. Kiintiöpakolaisten vastaanotto perustuu YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n johtamaan järjestelmään, jonka tarkoituksena on sijoittaa erityistä suojelua tarvitsevia henkilöitä turvallisiin maihin. Eduskunta hyväksyy Suomen vuosittaisen pakolaiskiintiön. Vuodesta 2001 se on ollut 750. Vuodelle 2014 kiintiö nostettiin 1050 henkilöön Syyrian sodan vuoksi. Kansainvälisen suojelun perusteella (kiintiöpakolaiset ja myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat) oleskeluluvan on Suomesta viime vuosina saanut noin 3000 henkilöä ja heidän perheenjäseniään on saapunut noin 600 henkilöä vuosittain. (Pakolaisneuvonta 2014.)

Henkilö, joka hakee turvapaikkaa, ei oleskele maassa laittomasti. Se, että saapuuko turvapaikanhakija oikeilla tai väärennetyillä papereilla, ei ole vaikutusta mahdollisen suojelun myöntämiseen. Maahantulosäännösten takia useim-

mat vainoa tai konflikteja pakenevat joutuvat turvautumaan ihmissalakuljetukseen tai väärennettyihin papereihin. Turvapaikan hakemista varten ei voi saada viisumia lähetystöstä. (Pakolaisneuvonta 2014.)

Maahan pysyvästi muuttaneista henkilöistä käytetään yhteistä nimitystä maahanmuuttaja, huolimatta heidän erilaisista Suomeen tulositystään. Toiset ovat lähteneet kotimaastaan vapaaehtoisesti työn, perheen tai parisuhteen vuoksi, toiset taas ovat olleet pakotettuja lähtemään poliittisen tilanteen, sodan tai vainon vuoksi. (Helminen 2006, 140.) Tässä opinnäytetyössä maahanmuuttajalla tarkoitetaan turvapaikan hakijaa.

Maahanmuuttajanaiset nähdään usein miehen, kulttuurin ja yhteisönsä alistamana (Keskinen & Kilpeläinen 2013, 8-9).

Turvapaikkaprosessin aikana työskentelevien ammattilaisten on kohdattava nainen kokonaisvaltaisesti, ottamalla huomioon eri elämänalueet. Nainen on pyrittävä kohtaamaan yksilönä ja myös osana perhettä ja yhteiskuntaa. Taustat on tärkeä huomioida jo yhteistyön alkuvaiheessa. (Arki, arvot, elämä, etiikka 2013, 8.)

Suomen maahanmuuttajaväestöstä noin puolet on naisia

Sopeutuminen uuteen maahan ja sen yhteiskunnan jäseneksi on vain yksi osa maahanmuuttajan elämää. Samalla kun on tutustuttava uuteen elämään, taustalla kuitenkin jatkuu entinen elämä. Siteet entiseen elämään eivät katkea uuteen maahan muuttaessa. Turvapaikkaprosessi on osa sopeutumisprosessia, se sisältää kulttuurishokin ja usein myös pakolaiskriisin. Nämä vaiheet voivat kestää muutamista kuukausista jopa vuosiin.(Rätty 2002, 108, 120- 121.)

Kotouttaminen on myös osa koko prosessia, se tarkoittaa, että maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan, omaksuu uusia tietoja ja toimintatapoja, jotka auttavat häntä osallistumaan uuden kotimaansa elämänmenoon (Sisäministeriö 2014).

Suomen perustuslaki (L 1999/731, 6§) korostaa ihmisen yhdenvertaisuutta. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tämän opinnäytetyön tehtävänä on kuvata maahanmuuttajanaisten kotoutumispolku Suomessa, etsiä kotoutumisen kehittämiskohteet ja ennaltaehkäistä maahanmuuttajanaisten syrjäytymistä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tarkastella lähteiden perusteella maahanmuuttajanaisten kotoutumispolkua Suomessa.

2 Mikä / kuka on turvapaikan hakija/maahanmuuttaja?

Suomi on kansainvälisin sopimuksin sitoutunut antamaan kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville. Tämä perustuu Geneven vuoden 1951 pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleissopimukseen (pakolaissopimus) sekä muihin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä EU-lainsäädäntöön.

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan Suomessa pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa tai humanitäärisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa. (Sisäministeriö 2014.)

Turvapaikanhakijaksi kutsutaan henkilöä, joka on kotimaassaan jostain syystä joutunut vainon kohteeksi ja joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta maasta. YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilöä, jolla on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan, kutsutaan pakolaiseksi. Sota, luonnonkatastrofi tai köyhyys ei ole sopimuksen määritelmän mukaisesti pakolaisuuden syy. Suomessa pakolaisiksi kutsutaan myös niitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäärisistä syistä. Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. (Väestöliitto 2014.)

3 Turvapaikan hakeminen Suomesta

Suomesta voi hakea turvapaikkaa, jos ulkomaalainen oleskelee oman kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella, koska hänellä on perustellusti aiheita pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, johonkin tiettyyn yhteiskuntaryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Turvapaikan hakeminen edellyttää, että henkilö on oman pelkonsa vuoksi haluton turvautumaan kyseisen maan suojeluun. Turvapaikkahakemus jätetään joko maahan saavuttaessa rajalla tai mahdollisimman pian maahan saapumisen jälkeen poliisille. Suomesta voi hakea turvapaikkaa vain Suomen valtion alueelta. Turvapaikkaa ei voi hakea Suomen ulkomailla olevassa edustustossa tai ottamalla ulkomailta kirjeitse tai sähköpostilla yhte-

yttöä Suomeen. Hakemuksen vastaanottava viranomainen eli rajavartiolaitos tai poliisi, hoitavat hakemukseen liittyvät alkutoimenpiteet. He selvittävät henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulotavan sekä turvapaikanhakijat valokuvataan ja otetaan sormenjäljet. Sen jälkeen turvapaikanhakija ohjataan vastaanottokeskukseen, jossa majoitutaan turvapaikkaprosessin aikana.

(Maahanmuuttovirasto 2014.)

3.1 Vastaanottokeskus

Vastaanottokeskuksia sijaitsee eri puolilla Suomea ja niiden lukumäärä riippuu turvapaikanhakijoiden määrästä. Ilman huoltajaa saapuvat alaikäiset lapset sijoitetaan alaikäisille tarkoitettuihin ryhmäkoteihin. Vastaanottokeskuksen ja ryhmäkodin ylläpitäjä voi olla valtio, kunta tai Suomen Punainen Risti. Niiden toimintaa ohjaa ja koordinoi Maahanmuuttovirasto. Vastaanottokeskusten perustehtävänä on turvapaikanhakijoiden välttämättömästä suojasta ja turvasta huolehtiminen. Vastaanottokeskus tarjoaa turvapaikanhakijoille majoituksen, järjestää välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut, huolehtii tarvittaessa toimeentulosta, järjestää työ- ja opintotoimintaa sekä tarvittavat tulkki-palvelut ja antaa neuvontaa oikeusavun saamisessa. Ryhmäkodeissa näiden lisäksi tärkeänä osana on lasten iänmukainen huolenpito; hoito, kasvatus ja kasvun tukeminen. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (L 746/ 2011 1§) turvaa kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan ja ihmiskaupan uhrin toimeentulo ja huolenpito ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittamisen ottaa huomioon Euroopan unionin lainsäädäntö ja Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.

3.2 Yksityismajoitus

Turvapaikanhakija voi järjestää majoituksensa itse ja asua yksityismajoituksessa ystäviensä tai sukulaistensa luona. Hänen on ilmoitettava kirjallisesti osoitteensa ja esitettävä vuokrasopimus tai muu selvitys yksityismajoituksesta vastaanottokeskukselle, jonka asiakkaaksi hänet on rekisteröity. Osoitteen ilmoittaminen ja vuokrasopimuksen tai selvityksen esittäminen ovat edellytyksenä muiden vastaanottopalvelujen saamiselle. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

Jos turvapaikanhakija asuu yksityismajoituksessa muualla kuin vastaanottokeskuksen sijaintipaikkakunnalla, hän voi tarvittaessa käyttää kyseisen kunnan terveystalouksia, mutta tämän tulee kuitenkin tapahtua ainoastaan vastaanottokeskuksen sairaan tai terveydenhoitajan läheteellä. Vastaanottokeskuksiin majoitetut turvapaikanhakijat voivat liikkua Suomessa vapaasti. Kuitenkin turvapaikanhakija, jonka henkilöllisyydestä tai matkareitistä Suomeen on epäselvyyttä, voidaan majoittaa säilöönottoyksikköön Helsingin Metsälään

asian selvittämisen ajaksi. Säilöönottoyksikkö on suljettu, eikä sen alueelta ole mahdollista poistua. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

3.3 Vastaanottoraha

Turvapaikanhakija saa vastaanottorahaa, jonka tarkoituksena on turvata välttämätön toimeentulo. Mikäli turvapaikanhakija on työssä, hän ei ole oikeutettu vastaanottorahaan. Vastaanottoraha on määrältään pienempi kuin toimeentulotuki ja se velvoittaa osallistumaan vastaanottokeskuksen järjestämään opinto- ja työtoimintaan, joka käytännössä tarkoittaa suomen kielen opiskelua ja kulttuuriin ja paikallisiin tapoihin tutustumista. Jos vastaanottokeskuksen koulusta on paljon poissaoloja, vastaanottorahan määrä pienenee. Vastaanottorahan perusosa kattaa vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot, paikallisliikenteen ja puhelimen käytöstä aiheutuvat menot sekä muut vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot sekä ruokamenot silloin, kun vastaanottokeskus ei järjestä ateriapalvelua. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

3.4 Lasten koulutus

Turvapaikanhakijoille tarjottavista palveluista kunnan vastuulle jäävät lasten perus- ja esiopetus sekä lastensuojelun palvelut. Perusopetuslain

(23.12.1999/1288 4 §) mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille lapsille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta.

Maahanmuuttajalla koulussa tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita, että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Koulutuksen tavoitteena on antaa Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajalapsilla ja nuorilla on oikeus samaan peruskoulutukseen kuin suomalaisillakin.

Heidän opetuksessaan noudatetaan valtakunnallista perusopetuksen opetussuunnitelmaa, mutta samalla huomioidaan oppilaiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli ja kulttuuri. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä omaa, että Suomen kieli – ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Oppilailla on oikeus saada oman uskontokuntansa mukaista opetusta, mikäli kyseiseen uskontokuntaan kuuluvia oppilaita on vähintään kolme samassa oppilaitoksessa ja jos vanhemmat pyytävät opetuksen järjestämistä. (Opetushallitus 2014 b.)

Ennen varsinaiseen kouluun menemistä voidaan oppivelvollisuusikäiselle ja esiopetusikäiselle maahanmuuttajalapselle antaa perusopetukseen valmistavaa opetusta. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Mikäli tätä valmistavaa koulutusta järjestetään, sen kesto vaihtelee oppilaiden tarpeista riippuen puolesta vuodesta vuoteen. (Opetushallitus 2014a.) Kunta järjestää tarvittaessa myös lastensuojeluun liittyvät toimenpiteet, tämän määrittelee lastensuojelulaki (2007/417 16 §). Lastensuojelun kustannuksista vastaa kuitenkin se vastaanot-

tokeuskeskus, jossa alaikäinen turvapaikanhakija on kirjoilla. (Maahanmuuttovirasto 2014).

3.5 Terveys, sosiaali- ja oikeusapupalvelut

Sosiaalipalveluihin kuuluu neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät turvapaikanhakijan selviytymistä turvapaikkaprosessin aikana. Vastaanottokeskus tarjoaa myös terveydenhuoltopalveluita kuten sairaanhoitajan ja lääkärin palveluita, akuutin hammashoidon, silmälääkärin palvelut ja silmälasit sekä akuutin ja päivystysluontoisen sairaudenhoidon. Lisäksi vastaanottokeskus tarjoaa kriisiapua ja psykososiaalisia apuja. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

Tarvittaessa vastaanottokeskus järjestää turvapaikkahakemuksen käsittelyyn liittyvää oikeusapua ja turvapaikanhakijalla on oikeus saada palvelua ja neuvontaa omalla äidinkielellään, joten tulkkipalvelut ovat maksuttomia turvapaikkaprosessin aikana kun turvapaikanhakija asioi vastaanottokeskuksen työntekijöiden tai maahanmuuttoviraston kanssa. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

3.6 Turvapaikkapuhuttelu

Maahanmuuttovirasto kutsuu turvapaikkapuhutteluun noin puolen vuoden kuluttua turvapaikkahakemuksen jättämisestä. Varsinaisen turvapaikkapuhuttelun hoitaa Maahanmuuttovirasto. Puhuttelussa selvitetään suullisesti tulkin avustuksella turvapaikan hakemista edeltävät tapahtumat sekä syyt ja perusteet turvapaikkahakemukselle. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa selvitetään myös, onko hakijalla muita mahdollisia perusteita oleskeluluvalla kuin kansainvälisen suojelun tarve. Muita perusteita oleskeluluvalla voivat olla esimerkiksi hakijan perhesiteet tai hakijan terveyteen liittyvät seikat. Maahanmuuttovirasto tutkii turvapaikkahakemuksen tai muun oleskeluluvan edellytykset sekä tekee päätöksen oleskeluluvasta. Maahanmuuttoviraston päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

Puhuttelussa turvapaikanhakija kertoo suullisesti kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassa kohdistuneesta vainosta, muista oikeudenloukkauksista, niiden uhista ja perusteista sekä ongelmista. Puhuttelussa Maahanmuuttovirasto pyrkii selvittämään kaikki yksilön kannalta merkitykselliset seikat. Huomiota kiinnitetään myös kertomuksen uskottavuuteen. Puhuttelun tarkoitus on selvittää, voiko yksilö saada oleskeluluvan Suomeen kansainvälisen suojelun perusteella tai maasta poistumisen estymisen perusteella, yksilöllisen inhimil-

lisen syyn perusteella tai siksi, että on joutunut ihmiskaupan uhriksi. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan turvapaikkaa eli pakolaisasemaa, toissijaista suojelua ja humanitaarista suojelua. Maahanmuuttovirasto määrittelee, onko turvapaikanhakija pakolainen, kun hänen hakemukseensa tehdään päätös. Pakolaisaseman saavat ne, jolle annetaan turvapaikka tai jotka otetaan Suomeen pakolaiskiintiössä. Turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan myös toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella, mutta tällöin hänellä ei ole pakolaisasemaa. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

Turvapaikanhakija voi keskeyttää turvapaikkahakemuksen käsittelyn ja palata vapaaehtoisesti kotimaahansa. Oleskelulupa voidaan myös peruuttaa, jos tulee ilmi, että turvapaikanhakija on salannut tai antanut vääriä tietoja, jotka ovat vaikuttaneet päätökseen. Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään joko tavallisessa tai nopeutetussa menettelyssä. Edellytykset kansainvälisen suojelun saamiselle arvioidaan aina yksilöllisesti ja arvioinnissa otetaan huomioon esitetyt selvitykset olosuhteista kotimaassa tai pysyvässä asuinmaassa sekä viraston käytettävissä olevat tiedot kyseisen maan oloista. Jos oleskelulupaa ei myönnetä, Maahanmuuttovirasto päättää samalla käännyttämisestä tai karkottamisesta. Käännytyksen ja karkotuksen yhteydessä voidaan myös määrätä maahantulokielto. Kielto on määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva kielto saapua yhteen tai useampaan Schengen-valtioon. Schengen-valtioita ovat lähes kaikki EU:n jäsenmaat sekä Norja, Islanti ja Sveitsi. (Maahanmuuttovirasto 2014.)

4 Uuteen kulttuuriin sopeutuminen

Kulttuuriin sopeutuminen on osa muutosvaihetta. Muutosvaiheessa on tärkeää, että ammattilaisen tuki on lähellä maahanmuuttajaa. Maahanmuuttajanaisella muutos pitää sisällään hyvin vahvasti elämäntilanteen muutoksen. Jokainen kokee tämän muutosvaiheen hyvin yksilöllisesti.

Muutokset uhkaavat ihmisen psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Maahanmuuttajalla on vahva tunne itsetunnon menettämisestä tai heikkeneemisestä.

Uuteen kulttuuriin sopeutuessaan ihminen kokee, että avun hakeminen synnyttää epätoivon tunteita ja häpeää. Mikä ilmenee vahvana haluna pärjätä yksin ilman apua. Avun ja tuen tulee tässä vaiheessa olla sellaista, että ihmisen voimavaroja tuetaan. Ihminen tarvitsee muutosvaihetta eläessään tukea senhetkiseen elämän tilanteeseen ja myös kohti tulevaa elämää, jotta ymmärtää sen paremmin ja selviää arjesta tulevaisuudessa ilman kokoaikaista tukea. (Helminen 2006, 157- 159.)

4.1 Perhe

Maahanmuuttajien perheet eivät välttämättä noudata suomalaisen ydinperheen mallia, vaan heissä voi olla suurperheitä, jossa läheisten ihmissuhteiden määrä on paljon suurempi kuin mihin Suomessa on totuttu. Perhesuhteet voivat olla monimuotoisia, johtuen pakolaisuutta seuranneista perheiden hajoamisista tai esimerkiksi islamin hyväksymästä moniavioisuudesta. Näistä syistä myös yksinhuoltajaperheiden määrä maahanmuuttajien keskuudessa on suuri. (Martikainen & Tiilikainen 2008, 27.)

Naisen elämään Suomessa vaikuttavat maahantulosityy, koulutustausta, lähtökulttuuri ja yksilön henkilökohtaiset resurssit. Joitain yleistyksiä voi tehdä puhuttaessa pakolaisena tulleista. (Viren, Telkki & Voutilainen 2011.)

Maahanmuuttajanaisten kokemukset ja toiminnan mahdollisuudet ovat erilaisia kuin miesten. Tämä johtuu naisten erityisestä asemasta perheen sisällä muun muassa äiteinä, naisten erilaisesta roolista uskonnollisessa yhteisössä sekä yleensä yhteiskunnan naisiin kohdistuvista odotuksista ja asenteista. Naisten arki kietoutuu usein kodin ympärille. (Tiilikainen 2003.) Maahanmuuttajanaiset arvostavat sitä, että Suomessa kaikilla lapsilla on mahdollisuus käydä koulua. Pääsääntöisesti naiset arvostavat ja pitävät tärkeinä samoja asioita kun suomalaisetkin naiset: Yleisestä hyvinvoinnista huolehtimisesta, hellyyttä ja lapsen rakastamista. Maahanmuuttajanaيسille on lisäksi erittäin tärkeää oman kulttuurin, kielen ja uskonnon siirtäminen lapsille. Osa naisista nä-

kee huonona piirteenä suomalaisessa yhteiskunnassa liiallisen vapauden. Maahanmuuttajanaisten yleinen mielipide on, että lasten kasvatuksessa pitäisi olla enemmän kuria ja lapset pitäisi opettaa kunnioittamaan vanhempia ja muita aikuisia auktoriteetteja. Erityisesti tyttölapsien vapaus huolettaa ja aiheuttaa ristiriitoja kahden kulttuurin välillä. Maahanmuuttajaperheiden tytöt voivat joutua ristiriitaan suomalaisen ja oman kulttuurin käsitysten ollessa erilaisia. (Viren 2011.)

On tutkittu, että sopeutumisen käsitettä käytetään kuvaamaan psykologisia seurauksia, kuten psyykkistä hyvinvointia ja sosiokulttuurista pärjäämistä. Psykologisella sopeutumisella tarkoitetaan tyytyväisyyttä, emotionaalista ja psykologista hyvinvointia. Tätä on tutkittu ennen kaikkea stressi- ja hallinta-oireiden viitekehityksestä käsin. Sosiokulttuurinen sopeutuminen pitää sisälleen maahanmuuttajan sopeutumisen uudessa kulttuurissa tarvittavien taitojen oppimiseen. (Varjonen 2013.)

5 Seksuaalisuus

Käsitykset seksuaaliterveydestä vaihtelevat eri kulttuureissa ja siitä syystä nainen ei uskalla tai kykene käyttämään palveluita uudessa asuinmaassa. Ulkopuolisen puuttuminen seksuaalisuuteen liittyviin asioihin koetaan uhkaavana ja siinä tulee huomioida naisen koko perhekokonaisuus. Joillakin maahanmuuttajaryhmillä on kantaväestöä suurempi todennäköisyys olla sukupuolitauti-infektion kantajia ja tartunta on yleensä saatu vanhasta kotimaasta.

Suomen terveydenhuollossa eniten törmää ympärileikkauksen aiheuttamiin pitkäaikaiseurauksiin. Mielenterveyshoitotyössä taas kohtaa naisia, jotka ovat joutuneet ihmiskaupan uhriksi. (Hiltunen 2012.)

Tyttöjen ympärileikkaus on ollut ensisijaisesti afrikkalainen perinne, joka on levinnyt Arabian niemimaalle ja joihinkin Aasian maihin. Tyttöjen ympärileikkauksella tarkoitetaan kaikkia kulttuurisista tai muista ei hoidollisista syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy naisen sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen jollain muulla tavalla. Tyttöjen ympärileikkausta perustellaan kulttuurisilla, uskonnollisilla, moraalisisilla, sosiaalisilla, taloudellisilla, seksuaalisilla sekä esteettisyyteen ja puhtauteen liittyvillä syillä. Syyt vaihtelevat maasta, alueesta ja kulttuuritaustasta riippuen, samoin leikkausikä vaihtelee eri alueilla ja eri etnisissä ryhmissä. Tyttöjen ympärileikkaus ei kuulu minkään uskonnon perusopetukseen. (Tiilikainen 2004.)

Ympärileikattu nainen tai tyttö joutuu uuden tilanteen eteen muuttaessaan Suomeen tai muualle Eurooppaan, missä tyttöjen ympärileikkaus on monin tavoin kyseenalaistettu. Suomessa ei ole erillistä tyttöjen ympärileikkauksen kieltävää lakia, vaan se on kaikissa muodoissaan rangaistava teko. Vähemmistöaseman lisäksi hänestä tulee poikkeava ympärileikkauksensa vuoksi ja he saattavat alkaa vältellä terveydenhuoltoa ja gynekologisia tutkimuksia. Se saattaa myös vaikeuttaa tai estää ihmissuhteiden solmimista länsimaisesta kulttuurista olevan miehen/naisen kanssa. (Tiilikainen 2004.)

5.1 Uskonto

Maahanmuuttajat koskettavat lähes kaikkia uskontokuntia, mutta eri tavoilla. Heistä tulee jäseniä vanhoihin yhteisöihin tai he perustavat uusia yhteisöjä. Suomessa kaikki uskontokunnat ovat saaneet maahanmuuttajista uusia jäseniä, erityisesti evankelisluterilainen, ortodoksinen ja katolinen kirkko sekä islam. Lähinnä vain islamiin liittyvät kysymykset ovat nousseet Suomessa julkisuuteen. Monelle maahanmuuttajalle uskonto on tärkeää ja uudessa elämäntilanteessa vielä tärkeämpää, mutta jos oman uskonnon harjoittamiseen ei ole mahdollisuuksia, uskonnon merkitys voi vähentyä, mikä taas voi aiheuttaa yksilölle tunteen irrallisuudesta. (Martikainen 2014.)

Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden keskuudessa eri yhteisöjen määrä on kasvanut ja niiden sisäinen kulttuurinen, etninen ja jopa uskonnollinen kirjo on suuri. Esimerkiksi yhden tai kahden islamilaisen yhdyskunnan miespuolisen johtohahmon näkemykset eivät välttämättä edusta koko Suomen islamilaisen yhteisön näkemyksiä, eivätkä näiden yhteisöjen sisällä elävien naisten näkemyksiä, jotka eivät nekään ole välttämättä yhtenäisiä. (Tiilikainen 2003.)

Maahanmuuttajien keskuudessa Islam on yleisin uskonto, joten sen vuoksi tässä työssä on siitä enemmän tietoa, kuin muista uskonnoista. Islamiin kuuluu myös eniten ennakkoluuloja ja uskomuksia ja yleistämistä ja mediassa islam saa Suomessa suurta huomiota.

Suomessa asuu noin 50 000 muslimia ja suurin osa heistä on Suomen kansalaisia. Suomen Islamilainen yhdyskunta on laajentunut pakolaisten ja maahanmuuttajien ansiosta ja se käsittää ihmisiä Afrikasta Aasian afganistanilaisiin ja Euroopan albaaneihin. Sodat, terrorismi ja naisten asema aiheuttavat usein väärinkäsityksiä ja harhaanjohtavia tulkintoja. (Abdel-Ghani 2011.)

Kehitys ja kulttuurilliset erot voivat olla suuria muslimien keskuudessa. Euroopassa syntynyt ja kasvanut muslimi suhtautuu eri tavalla muihin eurooppalaisiin ja valtaväestön elintapoihin kuin muslimi, joka on juuri saapunut esimerkiksi Afganistanin vuoristosta, Afrikan Saharasta tai Afrikan savannilta. Sopeutuminen ja muiden ymmärtäminen ja hyväksyntä vaativat aikaa, ottaen huomioon maahanmuuttajan synnyinpaikka, koulutustaso ja kasvatus, sekä halu sopeutua ja integroitua valtaväestöön. Valtaväestö voi taas käyttäytymisellään vaikeuttaa ja hidastaa tai jopa estää muualta saapuneen sopeutumisen. (Abdel-Ghani 2011.)

Islamin uskoisilla islam on luonnollinen osa arkea, mutta sitä tulkitaan hyvin eri tavoilla riippuen yksilön kansallisuudesta, heimosta, kulttuurista tai suvusta. Islam antaa paljon terveydenhoitoon ja naisten elämään yleensä liittyviä käsityksiä. Islamin kautta keskustellaan strategioista ja rajoista uudessa ympäristössä, ei-islamilaيسessa kulttuurissa, mutta myös perhe- ja sukuyhteisöjen tai samasta maasta lähtöisin olevien sisällä. Islamilaisuus ei kuitenkaan aina riitä selittämään naisten tekemiä valintoja. (Tiilikainen 2003.)

5.2 Työ ja koulutus

Työ liittyy perustoimentuloon ja perusturvallisuuteen. Työn rooli on keskeinen Suomessa ja monissa muissa maissa, joiden yhteiskunta on rakennettu kahden palkkatyössä olevan aikuisen mallille. (Martikainen 2008, 29.)

Harakkamäki (2008) on tutkinut maahanmuuttajanaisten polkua työllistymiseen Suomen työmarkkinoilla. Maahanmuuttajien työllistyminen rikkoo suomalaisten työmarkkinoiden perinteitä siinä määrin, että pakolaisperheissä lapsiluku on suuri ja tästä syystä nämä pakolaisäidit ovat usein kotityössä. Maahanmuuttajanaiset ovat usein Suomeen tullessaan parhaassa työ- ja synnytysiässä. Naiset ovat hyvin kiintyneitä lasten hoitoon, mikä tuo oman haasteensa työhön lähtemiseen. Maahanmuuttajanaisilla palkkataso on kuten suomalaisillakin naisilla miehiä alhaisempi. Maahanmuuttajanaisten halu työskennellä ihmisten kanssa näkyykin siinä, että Hoiva- ja palvelualat ovat aloja jotka työllistävät maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä eniten Suomessa. Tutkimuksessa käy myös ilmi se, että naiset joutuvat kilpailemaan muita kovemmin saadakseen työpaikan, lisäksi mieluisan paikan saaminen on lähes mahdotonta. (Harakkamäki 2008.)

Aikuisille maahanmuuttajille, jotka kuuluvat kotoutumislain piiriin järjestetään koulutusta johon kuuluu suomen kielen opetusta, yhteiskuntatietoja, ammatinvalintaan ja työelämään liittyvää ohjausta. Opiskeluvaihtumia kehitetään tekemällä henkilökohtainen opiskeluohjelma ja työllistymissuunnitelma. Maahanmuuttajaisilla on oikeus suorittaa Suomen perusopetus tai lukion oppimäärä. Riittävällä pohjakoulutuksella on mahdollisuus suorittaa ammatillinen perustutkinto. (Opetushallitus 2014 a.)

6 Kotoutuminen

Kaikkien maahanmuuttajien tehokas kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään on maahanmuuttopolitiikan perustavoite. Käytännön toimia koskeva laki maahanmuuttajien kotouttamisesta tuli voimaan vuonna 1999. (Räty 2002.)

Lain (1386/2010 1§.) tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja mahdollisuuksia osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Tarkoituksena on myös edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä saada aikaan myönteinen vuorovaikutus eri väestöryhmien kesken. Oleskeluluvan luonne vaikuttaa maahanmuuttajan asemaan, mahdollisuuksiin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin uudessa asuinmaassa. Maahanmuuton on todettu sisältävän rakenteita, jotka voivat asettaa miehen ja naisen eri asemaan. Sukupuoli vaikuttaa sopeutumisprosessiin. Tähän on syynä se, että usein nainen asetetaan lähtökohtaisesti uhrin asemaan. (Martikainen 2008,24.)

Kotoutumista tarkastellaan niin yksilön, perheen, yhteisön kuin yhteiskunnan tasolla. Sopeutumiseen vaikuttavat monet tekijät, joista sukupuoli on yksi. Naiset ovat riskialttiimmassa asemassa kuin miehet, useiden tutkimusten mukaan. (Tiilikainen 2008.)

Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen on todettu erityisen vaikeaksi niissä lähtömaissa joissa tasa-arvotilanne poikkeaa huomattavasti Suomen tilanteesta. Naisen paikka saattaa kotimaan kulttuurin mukaan olla kotona, siten hänellä ei ole mahdollisuuksia kouluttautua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Naiselta saattaa myös puuttua mahdollisuus tehdä omaan elämäänsä vaikuttavia päätöksiä. (Monika-naiset liitto ry 2014.)

Kotoutumiseen kuluu yksilöllinen määrä aikaa. Toisella sopeutuminen voi viedä paljon enemmän aikaa kuin toisella. Kotoutumisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttaja on sopeutunut uuden yhteiskunnan elämänmenoon ja omaksuu tarvittavia tietoja ja erilaisia toimintatapoja ollakseen aktiivisesti osallisena yhteiskunnan toiminnassa. Kun maahanmuuttaja on integroitunut suomalaiseen yhteiskuntaan, katsotaan hänen kotoutuneen. (Keskinen 2013.)

Maahanmuuttajanaiset kokevat, että heidän kuuluu naisena elää perheelleen siten, että he huolehtivat kodin siisteydestä, perheen ruokailuista ja arjen hallinnasta. Naiset korostavat myös sitä, että koti ja perhe on heille vähintään yhtä tärkeä kuin työ. (Tiilikainen 2008.)

7 Opinnäytetyön toteutus

Alun perin aiheenamme oli maahanmuuttajanaisten syrjäytyminen, mutta koska opinnäytetyö muotoutui kotoutumispoluksi, päätimme vaihtaa opinnäytetyön nimen. Valitsimme aiheen koska se on ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Aiheen laajuuden vuoksi rajaaminen oli haasteellista. Rajaamista helpotti se, että tutkimuskysymyksemme oli kotoutumisen haasteet ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

7.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Tavoitteena on kuvata maahanmuuttajanaisten kotoutumispolkua dokumenttien pohjalta ja nostaa sieltä esille epäkohtia, jotka aiheuttavat haasteita maahanmuuttajanaisten integroitumisessa yhteiskuntaan. Lisäksi tarkoituksena oli etsiä kotoutumisen kehittämiskohteita ja tuoda esiin keinoja ennaltaehkäistä maahanmuuttajanaisten syrjäytymistä. Tarkoituksena oli tarkastella lähteiden ja oman kokemuksen perusteella maahanmuuttajanaisten kotoutumispolkua Suomessa.

7.2 Opinnäytetyön tiedonkeruu ja analyysi

Tämän opinnäytetyön tiedonkeruu toteutettiin virallisista ja julkisista lähteistä kerätyistä ja kootuista tiedoista.

Tutkimuksen tarkoituksena oli lähteiden avulla tutkia epäkohtia maahanmuuttajanaisten kotoutumisesta ja tarkastella syrjäytymisen uhkatekijöitä. Syrjäytymisen uhkatekijät ovat myös opinnäytetyön tulos.

Lähdemateriaalia hankimme koko prosessin ajan ja saimme siihen asiantuntija apua. Lähdemateriaalia esitellään kootusti luvuissa 2-6. Lähteiden haun internetistä teimme avainsanoja: maahanmuuttaja, turvapaikanhakija, nainen, kotoutuminen, kulttuuri, perhe ja syrjäytyminen käyttäen. Lähdekritiikki on perustunut uskottavuuteen, luotettavuuteen ja ajankohtaisuuteen. Kirjalähteet pääsääntöisesti saimme kirjastovirkailijan kautta.

Dokumenttiaineisto on jäsennetty käsiteltyjen teemojen mukaan:

1. Maahanmuuttajanaisen kotoutumispolku
2. Maahanmuuttajanaisen syrjäytymisen uhkatekijät.

8 Opinnäytetyön tulokset

8.1 Maahanmuuttajanaisen kotoutumispolku

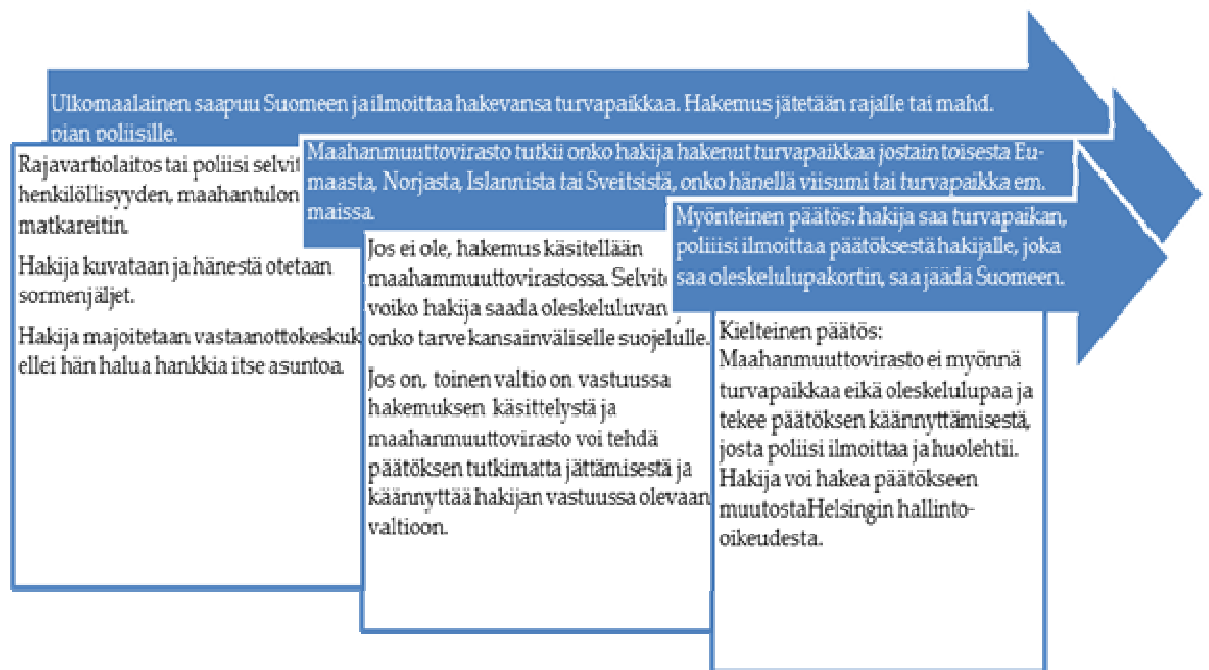
Maahanmuuttajanaisen kotoutumispolun alkua kuvaamme kuviossa yksi, siitä hetkestä kun maahanmuuttajanainen tulee Suomeen pakolaisena, turvapaikanhakijana. Ulkomaalainen voi hakea Suomesta turvapaikkaa jos hänellä on perustellusti aihetta pelätä kotimaassaan joutuvansa vainotuksi alkuperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, johonkin tiettyyn yhteyskuntaryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi.

Maahanmuuttovirasto selvittää hakijan perusteet kansainvälisen suojelun tarpeelle. Samalla tutkitaan, voiko hän saada oleskeluluvan maasta poistamisen estymisen tai yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella taikka sen perusteella, että hän on ihmiskaupan uhri. Päätöksen odottaminen on maahanmuuttajanaiselle kotoutumispolun haastavinta aikaa, koska päätöksen saaminen voi kestää puolesta vuodesta jopa kahteen vuoteen. Maahanmuuttovirasto pääsääntöisesti myöntää ihmiskaupan uhreille oleskeluluvan nopeasti. Tällä ajalla naisen on perheen ja lasten kanssa eletävä arkea uudessa maassa, pidettävällä toivolla ja sietää epätietoisuutta omasta tulevaisuudesta ja epätietoisuutta kotimaahan jääneistä perheenjäsenistä ja ystävistä. On naisia, jotka ovat syystä

tai toisesta joutuneet pakenemaan yksin, mies on sodassa, kadonnut tai teloitettu ja lapset ovat jääneet sukulaisten luokse.

Maahanmuuttajanaisten keskuudessa luullaan, että myönteisen päätöksen eli oleskeluluvan saaminen on ratkaisu ongelmiin. Oleskelulupa luo turvallisuuden tunteen, mutta luvan saamisen jälkeen naisen on pärjättävä niin sanotusti omillaan, vastaanottokeskus ei enää ole majoitus- ja elatusvelvollinen vaan maahanmuuttajanaisesta tulee valitsemansa kunnan kuntalainen jolloin hänellä on samat velvollisuudet kuin muillakin kuntalaisilla.

Mikäli päätös on kielteinen eli maahanmuuttovirasto ei myönnä hakijalle turvapaikkaa eikä oleskelulupaa, vaan tekee käännättämispäätöksen, josta hakijalle ilmoittaa poliisi. Tämä on naisille ja perheille vaikeaa aikaa, koska käännättämisen toteutuksen hoitaa poliisiviranomainen ja käännätyksen ajankohdasta ei ilmoiteta kuin n. vuorokausi etukäteen. Jos viranomaisella on epäily, että käännätettävä piiloutuu, käännätyksen ajankohdasta ei etukäteen ilmoiteta etukäteen ollenkaan. Naisille ja perheille ei tällöin jää juurikaan pakkaamisaikaa.

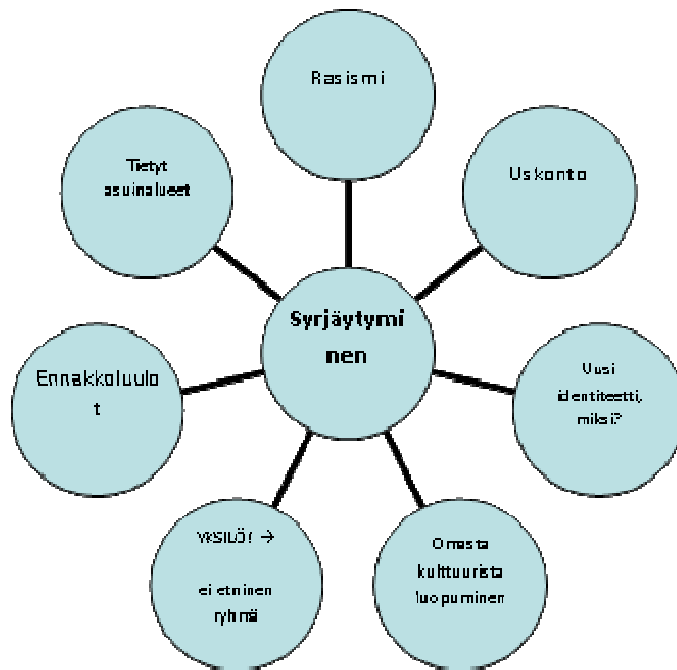

Kuvio 1 Maahanmuuttajan polku kotoutumiseen.

(Maahanmuuttovirasto 2014)

8.2 Maahanmuuttajanaisten syrjäytymisen uhkatekijät

Kotoutumiseen kuluu yksilöllinen määrä aikaa ja toisella sopeutuminen voi olla nopeampaa kuin toisella. Maahanmuuttajanaisten on sopeuduttava uuden yhteiskunnan tapoihin, lakeihin ja elämään. Kotoutuminen ei aina kuitenkaan onnistu ja nainen voi jäädä ulkopuoliseksi. Kuvio 2 kuvaa niitä maahanmuuttajanaisten syrjäytymisen uhkatekijöitä, joita nostimme tutkimuksemme tuloksessa esiin.

Kuvio 2 Syrjäytymisen uhkatekijät

8.2.1 Asuinalue

Suomessa maahanmuuttajat sijoitetaan yleensä samaan kerrostaloon tai samoille asuinalueille, joiden maine valtaväestön silmissä on huono, koska samalla alueella yleensä asuu huonompiosaisia valtaväestön edustajia. Syynä tähän ei ole rasismi vaan näillä asuinalueilla on yleensä matala vuokrataso. Asuinympäristö vaikuttaa myös siihen millaisia verkostoja maahanmuuttajainainen saa itselleen luotua.

8.2.2 Rasismi

Tietämättömyys ja erilaisuus synnyttävät pelkoa ja nämä yhdistettynä ihmisen luontaiseen ennakkoluuloon voi johtaa rasismiin. Rasismi on ihmisarvon alentamista jossa omaa ryhmää pidetään parempana. Maahanmuuttajanaiset ovat alttiimpia rasistisille rikoksille kuten seksuaalirikoksille ja väkivaltarikoksille, koska rasisti arvottaa maahanmuuttajanaisten alempiarvoiseksi muun muassa etnisen alkuperän, ihon värin, kulttuurin tai uskonnon perusteella. Rikoksen tekijä oikeuttaa tekonsa sen vuoksi, että hän ajattelee näiden maahanmuuttajanaisten aseman olevan jo valmiiksi alistettu.

8.2.3 Uskonto

Uskonto voi olla suurikin naisten syrjäytymisen uhkatekijä tietyissä kansalaisuuksissa ja etenkin islamilaisissa perheissä ja suvuissa. Islamin kautta keskustellaan perheen asioista, rajoista uudessa ympäristössä, ei-islamilaisessa kulttuurissa ja terveydenhoidosta ja naisten elämään liittyvistä säännöistä ja käsityksistä. Suomessa islam saa mediassa paljon huomiota, mikä taas lisää ennakkoluuloja islaminuskoisia naisia kohtaan.

8.2.4 Uusi identiteetti

Maahanmuuttajanainen, pakolainen ja muslimi. Muun muassa nämä ovat osa maahanmuuttajanaisen identiteettiä ja suomalaisessa yhteiskunnassa heidän on tätä puolustettava. Suomalainen yhteiskunta ei suvaitse erilaista identiteettiä vaan maahanmuuttajankin pitäisi sulautua valtaväestön määrittelemään muottiin. Kotoutumisen aikana identiteetti muuttuu kuitenkin uuden kielen ja uuden maan tapojen vuoksi, esimerkiksi uskonnon harjoittaminen hankaloituu.

8.2.5 Omasta kulttuurista luopuminen ja yksilöllisyys

Kulttuuritausta ohjaa maahanmuuttajanaisten käyttäytymistä ja vaikuttaa heidän yksilöllisyyteen. Maahanmuuttajilla on oikeus omaan kulttuuriinsa vaikka he oppivat Suomen kielen ja suomalaisen yhteiskunnan tavat. Jos yhteiskunta kohtaisi maahanmuuttajanaisia yksilöinä, eikä yhtenäisenä etnisenä ryhmänä, naisen ei tarvitsisi luopua omasta kulttuuristaan. Kulttuuriin ja yksilöllisyyteen maahanmuuttajanaisella liittyy ruokavalio, pukeutuminen, juhlapyhät ja perhe- ja lastenkasvatus.

8.2.6 Ennakkoluulot

Jokaisella ihmisellä on ennakkoluuloja eikä siitä tarvitse olla huolissaan. On kuitenkin tärkeää tiedostaa nämä ennakkoluulot ja pohtia niiden alkuperää, vaikutuksia ja mihin ne perustuvat. Ennakkoluuloisuus on yksi suurimmista syistä miksi maahanmuuttajanainen ei työllisty. Suvaitsevaisuus olisi edellytys sille, että maahanmuuttajanaiset pystyisivät asettumaan Suomalaisen yhteiskunnan kokonaisvaltaiseksi jäseneksi.

Suomessa medially on voimakas vaikutus siihen miten asennoidumme asioihin ja ilmiöihin.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli etsiä epäkohtia maahanmuuttajanaisten kotoutumisesta ja tarkastella syrjäytymisen uhkatekijöitä. Maahanmuuttajan syrjäytyminen tarkoittaa integroitumisen vastakohtaa sekä myös jäämistä valtayhteisön elämän ulkopuolelle, mutta myös maahanmuuttajan vieraantumista omasta kulttuuristaan. (Moty 2014.)

Suurin osa vastaanottokeskuksista sijaitsee pääkaupunkiseudun ulkopuolella, pienissä niin sanotuissa maaseutukunnissa, joissa ennakkoasenteet ulkomalaisia kohtaan ovat voimakkaita, työttömyysprosentti on suuri ja koulutus-

mahdollisuudet rajalliset. On mahdollista kouluttautua toisella paikkakunnalla, mutta välimatkat ja julkisen liikenteen huonot yhteydet tekevät tästä haasteellista. Maahanmuuttajanasille lapset ja perhe on heidän omassa kulttuurissaan yleensä tärkeämpää kuin kodin ulkopuolella tehtävä työ. Tämä tuo haasteen saada heidät kodin ulkopuolelle töihin tai edes opiskelemaan uutta kulttuuria.

Suuremmissa kaupungeissa maahanmuuttajat sijoitetaan samoille asuinalueille, jolloin integroituminen valtaväestön kanssa vaikeutuu ja se aiheuttaa sen, ettei maahanmuuttajiin suhtauduta yksilöinä vaan etnisinä ryhminä. Naiset eivät kuitenkaan koe välttämättä olevansa syrjäytyneitä etenkin silloin kun heillä on Suomessa paljon perheenjäseniä tai oman kulttuurinsa edustajia, vaikka he ovat suomalaisen kulttuurin ulkopuolella ja todellisessa syrjäytymisvaarassa. (Viren 2011.)

Maahanmuuttajanasille on rajallinen määrä järjestettyä äitilapsi - toimintaa, jossa äideillä on mahdollisuus tutustua ja luoda kontakteja muihin samassa tilanteessa oleviin naisiin. Tämä antaa mahdollisuuden kuulla ja oppia puhumaan Suomen kieltä. Myös lapset saavat leikkiä muiden samanikäisten lasten kanssa. Kokemuksemme mukaan tällaista toimintaa pitäisi olla enemmän, koska naiset luovat kontakteja ja verkostoituvat. Näin he saavat toisistaan tuen kotoutumisen aiheuttamiin haasteisiin. Hyvä suomenkielen taito, hyvät yhteiskuntataidot sekä ystävystyminen samaan maahanmuuttajaryhmään kuuluvien sekä suomalaisten kanssa helpottaa kotoutumista. Kotoutuminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että maahanmuuttajan pitäisi luopua omasta identi-

teetistään ja kulttuuristaan. Miksi siis suomalainen yhteiskunta vaatii tätä maahanmuuttajalta?

Opinnäytetyön tekeminen lisäsi omaa ymmärrystämme maahanmuuttajia kohtaan ja kumpikin meistä joutui tarkastelemaan omaa suhtautumistaan ja ennakkoluulojaan. Lähdeaineiston lukemisessa nousi pintaan monenlaisia negatiivisia tunteita, koska tutustuimme asioihin, joita olemme tienneet olevan olemassa, mutta jotka tämän opinnäytetyön tekemisen aikana tulivat meitä lähelle. Tavoitteena oli nostaa esiin kotoutumisen epäkohtia, jotka voivat lisätä maahanmuuttajanaisten syrjäytymistä.

9.1 Työn luotettavuus ja eettisyys

Tutkimus on painottunut tarkastelemaan maahanmuuttajanaisten kotoutumispolun eri vaiheita.

Opinnäytetyössä käytettävä lähdeaineisto on valittu kirjastovirkailijan apua käyttäen. Lähdemateriaalia olisi ollut käytössä enemmänkin, mutta osa Maahanmuuttoviraston ja Vastaanottokeskusten tiedotteista ja materiaaleista oli salaista, vain laitosten henkilökunnan tiedonkäyttöön ja kouluttamiseen.

Luotettavuutta työhön tuo myös erilaiset lähdeaineistot joita on opinnäytetyössä käytetty.

Vastaanottokeskuksissa ja maahanmuuttovirastossa tiedostetaan nämä epäkohdat, mutta taloudelliset tekijät määrittävät enemmän kuin inhimilliset tekijät. Tämä aiheuttaa surullisen eettisen ristiriidan.

Lähteet

- Abdel-Ghani, M. 2011. Muslimi maahanmuuttajana. Artikkel. Suomen ensihoidon tiedotus Oy. Viitattu 4.11.2014
http://www.ensihoidontiedotus.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=64:muslimi-maahanmuuttajana&catid=4:jutut&Itemid=9
- Arki, arvot, elämä ja etiikka. 2013. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Sosiaalialan eettiset ohjeet. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki. Viitattu 17.9.2014. http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2012.pdf
- Harakkamäki, L. 2008. Maahanmuuttajanaisen polku työhön: Tutkimus maahanmuuttajanaisten työllistymisestä Suomen työmarkkinoilla. Ammattikasvatuksen lisensiaatin tutkimus. Kasvatustieteen laitos. Tampereen Yliopisto.
<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76485/lisuri00079.pdf?sequence=1>
- Helminen, J. 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. PS-kustannus.
- Hiltunen, S. 2012. Maahanmuuttajanaisten seksuaaliterveys. Viitattu 30.11.2014 <http://www.suomenkatiloliitto.fi/static/Maahanmuuttajanaisten.pdf>
- Hirsijärvi, S. Remes, P. Sajavaara P. 2009 Tutki ja kirjoita. Kariston kirjapaino Oy.
- Janhonen-Abuquah, H. 2010. Gone with Wind. Immigrant Women and Transnational Every day Life in Finland. University of Helsinki. Faculty of Behavioural Sciences Department of Teacher Education. Viitattu 7.10.2014
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20059/gonewith.pdf?sequence=2>

Keskinen, T. & Kilpeläinen, M. 2013. Kotoutumisajan ylittäneiden maahanmuuttajanaisten työllistyminen. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Pohjoinen. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 23.10.2014.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/66838/keskinen_terella_kilpelainen_maarit_2013.pdf?sequence=1

Keskinen, S. Vuori, J. Hirsiaho A. 2012. Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy

Kotoutuminen. N.d. Sisäministeriö. Viitattu: 16.9.2014

<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/kotoutuminen>

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta. 746/2011. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 4.11.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110746>

Laki kotoutumisen edistämisestä. 1386/2010. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö, Viitattu 11.10.2014 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

Lastensuojelulaki. 2007/714. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 10.10.2014 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Maahanmuuttovirasto. 2014. Viitattu 27.11.2014 <http://www.migri.fi/>

Martikainen, T. Tiilikainen, M. 2008 Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Vammalan kirjapaino oy.

Martikainen, T., Tiilikainen, M. 2014. a. Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Viitattu 5.10.2014 http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/88b5ad18fa988b1112e1894bc1cb788c/1411368028/application/pdf/386433/Maahanmuuttajanaiset_e.pdf

Martikainen, T. 2014. b. Maahanmuutto ja uskonnolliset yhteisöt -luento. Åbo Akademi University. Turku. Viitattu 4.11.2014
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tapahtumakalenteri/2014/05/monikulttuuri-suus/Esitykset/Martikainen_Tuomas_Maahanmuutto_ja_uskonnollisen_yhteisot.pdf

Monika-Naiset Liitto ry. 2014. Viitattu 20.11.2014 <http://www.monikanaiset.fi/index.php/media/tausta>

Moty. 2014. Monikulttuurisuus työyhteisössä projekti. Viitattu 4.11.2014
<http://estudio.edupoli.fi/moty/index.asp?id=718&kat=K%C3%A4sitteet&sid=&sub=&title=3155>

Opetushallitus. 2014.a. Maahanmuuttajien koulutus Suomessa. Viitattu 23.11.2014
http://www.oph.fi/download/121983_OPH_maahanmuu.ajaesite_fivalmis.pdf

Opetushallitus.2014.b. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus. Viitattu 3.11.2014 http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli-ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat

Pakolaisneuvonta Ry. Lakiasiantoimisto ja kansalaisjärjestö. 2014. Viitattu 21.11.2014 http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=161&lang=suo

Perusopetuslaki.21.8.1998/628. Finlex.Viitattu 10.10.2014
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Sisäministeriö. 2014. Viitattu 5.10.2014.
http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/pakolaiset_ja_turvapaikanhakijat

Suomen Pakolaisapu. 2014. Viitattu 22.11.2014
<http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/maailman-pakolaistilanne.html>

Suomen perustuslaki.1999/731. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 11.10.2014 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Tiilikainen, M. 2003. Arjen Islam. Somalinaisten elämää Suomessa. Vastapaino. Tampere.

Tiilikainen, M. 2008. Menestyvät maahanmuuttajanaiset. Väestötutkimuslaitos Katsauksia. Väestöliitto. Viitattu 23.10.2014 http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/94ebb4144be8a8e25897920a825ad09e/1414075796/application/pdf/264475/Menest%20maahanmuuttajanaiset_e.pdf

Tiilikainen, M., 2004. Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa. Ihmisoikeusliitto ry. 3.painos. KS Paino Oy, Kajaani. 2011.

Varjonen, S. 2013. Ulkopuolinen vai osallistuja. Identiteetit, ryhmäsuhteet ja integraatio maahanmuuttajien elämäntarinoissa. Akateeminen väitöskirja.

Sosiaalitieteiden laitos. Helsingin Yliopisto. Helsinki. Viitattu 4.11.2014 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40789/Varjonen_vaitoskirja.pdf?sequence=1

Viren, L., Telkki, H., Voutilainen, S. 2011. Tuen ja kohtaan maahanmuuttajanasia. Kokemuksia naisten koulusta. Viitattu 23.10.2014. <http://www.oulunsetlementti.fi/monikulttuurinentoiminta/wp-content/uploads/sites/5/2013/11/Tuenjakohtaanmaahanmuuttaja-1.pdf>